

Moda u ozračju vijetnamskog rata

Grgas, Katarina Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:052703>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-07**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Katarina Marija Grgas

MODA U OZRAČJU VIJETNAMSKOG RATA

Završni rad

Zagreb, rujan, 2024

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno – tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Katarina Marija Grgas

MODA U OZRAČJU VIJETNAMSKOG RATA

Završni rad

Mentor: Prof. dr. sc. Katarina Nina Simončič

Zagreb, rujan, 2024.

PODACI O AUTORU

Ime i prezime: Katarina Marija Grgas

Datum i mjesto rođenja: 07.06.2001., Zagreb

Studijske grupe i godina upisa: Modni dizajn (MD), 2023.

Lokalni matični broj studenta: 11640/tmd

PODACI O RADU

Naslov rada na hrvatskome jeziku: MODA U OZRAČJU VIJETNAMSKOG RATA

Naslov rada na engleskome jeziku: FASHION IN THE CONTEXT OF THE VIETNAM WAR

Broj stranica: 32

Broj priloga: 16

Datum predaje rada:

Sastav povjerenstva koje je rad ocijenilo i pred kojim je rad obranjen:

1. Doc. dr. sc. Karla Lebhaft, predsjednik/ica
2. Prof. dr. sc. Katarina Nina Simončič, član/ica
3. Prof. dr. sc. Ivana Salopek, član/ica
4. Doc. dr. sc. Tonči Valentić, zamjenik člana/ice

Datum obrane rada:

Broj ECTS bodova:

Ocjena:

Potpis članova povjerenstva:

1. -----

2. -----

3. -----

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la završni rad pod naslovom

MODA U OZRAČJU VIJETNAMSKOG RATA

(naslov rada)

i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Katarina Marija Grgas

(ime i prezime studenta)

(potpis)

Zagreb, _____

SADRŽAJ

UVOD	1
DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA	2
ODNOS MODE I DRUŠTVENIH PROMJENA	3
VIJETNAMSKI RAT	4
FILMOVI	6
PROSVJEDNIČKA MODA	10
HIPI POKRET.....	13
UTJECAJ VIJETNAMSKOG RATA NA MUŠKU MODU.....	16
UTJECAJ VIJETNAMSKOG RATA NA ŽENSKU MODU	20
MODNI DIZAJNERI.....	23
ZAKLJUČAK	26
POPIS LITERATURE.....	27
POPIS SLIKA	29
SAŽETAK.....	31
SUMMARY	32

UVOD

Moda je društveni fenomen koji reflektira društvene promjene i iznenadne događaje, no kako okolina utječe na modu tako i moda utječe na okolinu. Odjeća nema samo funkcionalnu ulogu, ona je izraz identiteta. Gledajući kroz povijest možemo vidjeti kako su društvene promjene kao što su ratovi i drugi značajni događaji oblikovali modne trendove. Jedan od primjera ovog bio je vijetnamski rat. Ovaj tragičan sukob 20. stoljeća zauvijek je promijenio modnu industriju. Vijetnamski rat je izazvao kulturni fenomen te je utjecao na globalnu svijest. Mladi su organizirali masovne prosvjede kako bi izrazili neslaganje s društvenim poretom. Društvo tog vremena protestiralo je s pomoću mode. Moda je postala sredstvo izražavanja političkog stava i otpora. Modni trendovi i društvene promjene su povezani fenomeni. Pravi primjer ove korelacije prikazan je u ovom završnom radu gdje će se istraživati odnos mode i društva te moda zapada nakon Vijetnamskog rata. U poglavlju „Dosadašnja istraživanja“ navedena je literatura koja se direktno i indirektno bavi fenomenima koji su bitni za razumijevanje i pisanje ovog rada.

Ovaj rad navodi primjere koji pokazuju povezanost društvenih promjena i modnih trendova, te pojašnjava razdoblje vijetnamskog rata kako bi se bolje prikazao način na koji je vijetnamski rat utjecao na modu. Ovaj rad bavi se i prosvjedničkom modom i sve načine na koje su ljudi koristili modu kako bi izrazili nezadovoljstvo i donijeli promjenu u društvu. Veliki dio ovog rada posvećen je pisanju o „Hipi pokretu“, zašto je došlo do hipi pokreta, koji je bio njihov način života, te kako su se odijevali. . Sljedeća dva poglavlja navode promjene u muškoj i ženskoj modi tog vremena, a na kraju ovog rada spomenuti su modni dizajneri tog vremena te njihov utjecaj na promjenu u modnoj industriji.

DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

Za pisanje ovog rada korištene su knjige, radovi i članci autora koji su se bavili društvenim promjenama tijekom vijetnamskog rata, hipi kulturom, prosvjedničkom modom te općenito modom šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća. Knjiga „Survey of historic costume“ autorice Phyllis G. Tortore i Keith Eubank približno opisuje i objašnjava ne samo odjeću tog vremena već društvene okolnosti. Ova knjiga objašnjava kako i zašto je došlo do društvenih promjena te pojašnjava kako su većinom mladi bili zaslužni za nove modne trendove.

Sljedeća knjiga koja je korištena za pisanje ovog rada je „MODA povijest, sociologija i teorija mode“. Autori: Mirna Cvitan-Černelić, Djura Bartlett i Ante Tonči Vladislavić objašnjavaju kako je moda puno više od odjeće, oni prikazuju povezanost mode i društva te opisuju „Hipi kulturu“ kao fenomen tog vremena. Ova knjiga korištena je za pisanje poglavlja „Odnos mode i društvenih promjena“ gdje se navode razni primjeri koji prikazuju kako društvene promjene utječu na modne trendove.

Za pisanje ovog rada korišten je rad autorice Nafisatul Lutfi. Njen rad „THE HIPPIES IDENTITY IN THE 1960S AND ITS AFTERMATH“ detaljno opisuje Hipi pokret i njihov način života. Način istraživanja rada „THE HIPPIES IDENTITY IN THE 1960S AND ITS AFTERMATH“ bila je analiza dokumenata.

Razumijevanje važnosti mode kao alata kojim su mladi protestirali protiv tadašnjeg društva objašnjava rad autorice Nicole Ziege. Nicole Ziege je u svom radu „The Importance of Clothing in 1960s Protest Movements“ opisala razne trenutke kada su mladi putem mode poticali promjenu u društvu.

Također je korišten članak iz novina The Washington Post čiji je autor Joel Achenbach. Joel Achenbach prikazao je važnost medija tijekom vijetnamskog rata. Posebno je naglasio novinara Walter Cronkitea koji je 1968. godine otišao u Vijetnam te je svojim izvještajima utjecao na mišljenja većine Amerikanaca.

O Walteru Cronkiteu također je pisao časopis The New York Times gdje je novinar Mark Bowden prikazao važnost novinara u vrijeme vijetnamskog rata.

ODNOS MODE I DRUŠTVENIH PROMJENA

Moda je društveni fenomen te ima snažan odnos s društvenim promjenama. Kroz povijest velike društvene promjene su imale utjecaj na politiku, ekonomiju i modu. Od prilagođavanja zbog nestašice materijala pa sve do modnih trendova koje su prikazivali duh vremena, moda je uvijek bila pokazatelj psihičkog stanja društva određenog vremena. Iako će se ovaj završni rad baviti primarno utjecajem vijetnamskog rata na modu, ovo poglavlje će navesti slične društvene turbulencije i njihov utjecaj na modne trendove. Za vrijeme Prvog svjetskog rata odjeća žena se drastično promijenila. Preuzimajući muške poslove, ženska odjeća se odmakla od starih tradicija. Suknje su postale kraće, kao što je to često slučaj u vrijeme rata, a boje su postale prigušene. Zbog nestašica materijala za vrijeme rata, odjevni predmeti su jednostavniji. U svojoj knjizi „Moda: povijest, sociologija i teorija mode“ autori Mirna Cvitan-Černelić, Djura Bartlett i Ante Tonči Vladislavić objašnjavaju kako je nakon prvog svjetskog rata došlo do velike potražnje za odjevnim predmetima (Cvitan-Černelić i sur., 2002:99). „ Premda odjevna industrija nije bila od središnje važnosti u povećanju razmjera ili tempa poslijeratnog tržišta potrošačke robe, posljedice su je toga povećanja svejedno zahvatile. Nepripremljena za iznenađan porast potražnje u razdoblju neposredno nakon rata, ta je industrija ostala potkapitalizirana i nedovoljno razvijena, a činilo ju je veliko i neprestano mijenjajuće mnoštvo malih tvrtki u oštroj međusobnoj konkurenciji, koje su bile premalene da bi mogle imati tržišnu moć ili da bi se mogle okoristiti prednostima tipa poslovanja u kojem se zarada postiže proizvodnjom izrazito velikih količina jeftine robe (economies of scale), a koji je proistekao iz povećane koncentracije kapitala.“ (Cvitan-Černelić i sur. ,2002:99). Još jedan primjer velike društvene promjene koja je značajno promijenila modnu industriju je pandemija COVID-19. „ Pandemija COVID-19 imala je značajan utjecaj na modnu industriju, ubrzavajući pomak prema udobnoj i funkcionalnoj odjeći. Maske za lice postale su novi modni dodatak, a dizajneri ih ugrađuju u svoje kolekcije. Pandemija je također istaknula važnost e-trgovine, pri čemu internetska prodaja postaje sve dominantnija u industriji. Štoviše, pandemija je natjerala industriju da ponovno procijeni svoj utjecaj na okoliš, što je dovelo do toga da robne marke istraže nove načine stvaranja održivih i ekološki prihvatljivih kolekcija. „ (Bochoidze, 2023). ¹

---

¹ Sve citate izvorno na engleskom jeziku preveo je autor rada

VIJETNAMSKI RAT

Kako bi razumjeli utjecaj vijetnamskog rata na modu, ovaj rat moramo staviti u kontekst. Vijetnamski rat, jedan od najznačajnijih sukoba 20. stoljeća, a trajao je od sredine 1950-ih do 1975. godine. Vijetnamski rat bio je sukob između dva dijela jedne nacije. Na jednoj strani, podržan od strane Sovjetskog Saveza i Kine, stajao je komunistički Sjeverni Vijetnam, dok je na drugoj strani bio Južni Vijetnam, uz političku i vojnu potporu Sjedinjenih Američkih Država. „Vijetnamski rat bio je veliki sukob u Jugoistočnoj Aziji. Rat je počeo kao građanski rat, a povod je bio biranje vijetnamske vlade. Razvio se u veliki internacionalni sukob, uključujući Sjedinjene Američke Države. Sjever Vijetnama bio je izrazito komunistički nastrojen. Komunisti na sjeveru i južnovijetnamska Fronta nacionalnog oslobođenja borili su se kako bi osvojili Južni Vijetnam.“ (Huić, 2019:8). „U Vijetnamskom ratu poginulo je više od milijun Vijetnamaca (najviše u Južnom Vijetnamu), oko 55 000 američkih vojnika i oko 5000 vojnika iz drugih država saveznica SAD-a.“ (Vijetnamski rat, 2013 – 2024). Ovaj rat bila je velika tragedija i to se osjetilo na društvu tog vremena. Atmosfera u Americi tijekom Vijetnamskog rata bila je obilježena dubokim nezadovoljstvom, a neki smatraju da su za to zaslužni mediji. Mediji su imali veliku ulogu u ratu, a Vijetnamski rat dobio je naziv „prvi televizijski rat“. „Uloga medija u Vijetnamskom ratu tema je stalne kontroverze. Neki vjeruju da su mediji odigrali veliku ulogu u porazu SAD-a. Tvrde da je sklonost medija prema negativnom izvještavanju pomogla u smanjenju podrške za rat u Sjedinjenim Državama, dok je necenzurirano izvještavanje pružilo vrijedne informacije neprijatelju u Vijetnamu.“ (Spector, 2023).

Walter Cronkite bio je poznati američkih novinar i televizijski voditelj, te je bio posebno značajan tijekom Vijetnamskog rata. „Do 1968. godine, Walter Cronkite vjerovao je onome što mu je njegova vlada govorila o Vijetnamskom ratu. Bio je novinar starog kova, domoljub, čovjek koji je stasao izvještavajući o Drugom svjetskom ratu kao reporter žičane agencije, a zatim preuzeo ulogu voditelja emisije "The CBS Evening News" na vrhuncu Hladnog rata. Poput većine novinara njegove generacije, prihvatio je borbu protiv komunizma i razumio zašto su Sjedinjene Države intervenirale u ratu koji je bjesnio u Vijetnamu.“ (Achenbach, 2018).

Nakon odlaska u Vijetnam 1968. godine mišljenje Waltera Cronkitea se promijenilo, te se samim time promijenilo i mišljenje većine Amerikanaca. Cronkite izjavio je "Reći da smo danas bliže pobjedi znači vjerovati, unatoč dokazima, optimistima koji su u prošlosti griješili. Predložiti da smo na rubu poraza znači popustiti nerazumno pesimizmu. Reći da smo zaglibili u pat poziciji čini se jedino realnim, ali nezadovoljavajućim zaključkom." (Bowden, 2018). Cronkiteov izvještaj bio je značajan. To je uvelike pridonijelo pomaku javnog mnijenja protiv rata.

Slika 1. Walter Cronkite izvještava o Vijetnamskom ratu, CBS Photo Archive/Getty Images.

Rat se pokušao završiti s pomoću Pariškog mirovnog sporazuma koji je pozivao na povlačenje američkih vojnih snaga, povratak ratnih zarobljenika i političke dogovore kako bi se odredila budućnost Vijetnama. Unatoč dogovorima ovaj sporazum se prekršio te se borba nastavila. „29. ožujka 1973. posljednja američka vojna jedinica napustila je Vijetnam. U to su vrijeme komunisti i Južni Vijetnamci već bili uključeni u ono što su novinari nazvali "poslijeratnim ratom". Obje su strane tvrdile, više ili manje točno, da druga strana kontinuirano krši uvjete mirovnih sporazuma.“ (Spector, 2024). Pad Saigona 30. travnja 1975. označilo službeni kraj Vijetnamskog rata.

FILMOVI

Filmovi koji su prikazivali Vijetnamski rat također su imali utjecaj u oblikovanju javne percepcije. Film „Apokalipsa danas“, snimljen 1979. jedan je od poznatijih primjera te je taj film analizirala autorica Ana Majčica u svom radu „VIETNAM WAR IN US MEDIA“. Analizirajući ovaj film Ana Majčica je došla do zaključka da je najveća dilema Vijetnamskog rata prikazanog u ovom filmu bilo pitanje tko je „dobar“, a tko „loš“. „S obzirom na to da interpretacija ovakvih filmova može biti vrlo subjektivna, postavlja se opće pitanje je li taj film anti-ratni ili pro-ratni.“ (Majčica, 2021:229). Redatelj Francis Coppola, objašnjava autorica, je izjavio kako je „Apokalipsa danas“ politički neutralan film te je njegova izvorna namjera bila prikazati kako se mučenje i ubijanje predstavljaju kao moralno prihvatljivim činom cijeloj naciji. (Majčica, 2021:229).

Slika 2. „Apokalipsa danas“, EVERETT

„Film je osvojio osam nominacija na 52. dodjeli Oscara, uključujući i priznanje u kategoriji najboljeg filma, te je osvojio nagrade za kinematografiju i zvuk.“ (Knight, 2022).

Mjuzikl „Kosa“ (Hair) predstavlja jedan od najznačajnijih kulturnih fenomena tog razdoblja. Objavljen 1967. godine, ovaj psihodelični mjuzikl kritizira rasizam, rat, seksualnu represiju i druge društvene nepravde. Redatelj ovog mjuzikla je Tom O'Horgan, a poseban naglasak treba dati glazbi ove predstave i filma za koju su zaslužni Galt MacDermot, Gerome Ragni i James Rado. Prva pjesma ovog mjuzikla je „Aquarius“. Ova pjesma govori o dolasku „doba vodenjaka“ koji odražava doba mira, harmonije, ljubavi i optimizma te se prikazuju glavna načela hipi pokreta i antiratni stavovi.

Slika 3. „Kosa“, Playbill

Kada je mjesec u sedmoj kući
When the moon is in the Seventh House

I Jupiter se poravnava s Marsom
And Jupiter aligns with Mars

Tada će mir voditi planete
Then peace will guide the planets
A ljubav će upravljati zvijezdama
And love will steer the stars

Ovo je svitanje Doba Vodenjaka
This is the dawning of the Age of Aquarius

Doba Vodenjaka
The Age of Aquarius
vodenjak!

Aquarius!

Vodenjak!

Aquarius!

Harmonija i razumijevanje
Harmony and understanding
Obilje simpatije i povjerenja

Sympathy and trust abounding
Nema više laži ili ismijavanja
No more falsehoods or derisions
Zlatni živi snovi vizija
Golden living dreams of visions
Mistično kristalno otkrivenje
Mystic crystal revelation
I pravo oslobođenje uma
And the mind's true liberation
vodenjak!
Aquarius!
vodenjak!
Aquarius!

Kada je mjesec u sedmoj kući
When the moon is in the Seventh House
I Jupiter se poravnava s Marsom
And Jupiter aligns with Mars
Tada će mir voditi planete
Then peace will guide the planets
A ljubav će upravljati zvijezdama
And love will steer the stars

Ovo je svitanje Doba Vodenjaka
This is the dawning of the Age of Aquarius
Doba Vodenjaka
The Age of Aquarius
vodenjak!
Aquarius!

Harmonija i razumijevanje
Harmony and understanding
Obilje simpatije i povjerenja
Sympathy and trust abounding
Nema više laži ili odluka
No more falsehoods or decisions

Zlatni živi snovi vizija
Golden living dreams of visions
Mistično kristalno odkrivenje
Mystic crystal revelation
I pravo oslobođenje uma
And the mind's true liberation
vodenjak!
Aquarius!
Vodenjak!
Aquarius!
Vodenjak!
Aquarius!
Vodenjak!

Aquarius!
Vodenjak!
Aquarius!

PROSVJEDNIČKA MODA

Pokret protiv Vijetnamskog rata bio je politički i društveni pokret u Sjedinjenim Američkim Državama i drugim zemljama tijekom 1960-ih i 1970-ih. Glavi cilj ovih masovnih prosvjeda bio je protivljenje vojne intervencije u Vijetnamu. Ovaj pokret je uključivao razne sudionike od studenata pa sve do umjetnika. Pokret protiv Vijetnamskog rata radio je veliki pritisak na političare te je imao značajan utjecaj na američko društvo. Mladi ljudi su bili ti koji su modom pokazali svoje nezadovoljstvo. Svojim odijevanjem suprotstavili su se vladi te su tražili promjenu u društvu. „Od 1960-ih godina, pokret prosvjeda protiv Vijetnamskog rata stekao je priznanje kao jedan od najznačajnijih primjera kontrakulturnog pokreta koji je postao poznat kroz odjeću i izgled prosvjednika.“ (Ziege, 2019:17).

Jedan od glavnih primjera suprotstavljanja kroz izgled bila je duga kosa kod muškaraca. Duga kosa postala je simbol otpora prema establišmentu. Za mnoge mlade muškarce, duga kosa bila je način da se suprotstave očekivanjima i društvenim normama. Do tad se kratka kosa smatrala se standardom, posebno za muškarce, te je simbolizirala pridržavanje tradicionalnih vrijednosti i poštivanje autoriteta. Kako bi se suprotstavili ovom zastarjelom standardu, mladi muškarci su puštali kosu kao izraz svoje individualnosti i slobode, odbacujući pritom društveni pritisak da se ponašaju na zadan način. „Duga kosa pridonijela je izgledu prosvjednika protiv rata jer je simbolično odbacivala rodna očekivanja za muškarce tijekom 1960-ih i suprotstavljala se strukturi vojske. Na prvi pogled, ova odjeća mogla je izgledati trivijalno ljudima izvan pokreta, ali za članove kontrakulture i mnoge mlade ljude 1960-ih, pomogla je širiti prosvjedne poruke antiratnog pokreta i prkositi rodnim i društvenim očekivanjima za muškarce iz prethodnih generacija. Za te muškarce, ovaj jednostavan, ali izražajan oblik izražavanja i pobune omogućio im je da pokažu svoj prkos prema novačenju i ratu jer bi mladić, ako bi se pridružio vojsci ili bio regrutiran, morao ošišati i obrijati kosu.“ (Ziege, 2019:22,23).

Jedan od najznačajnijih načina mirnog prosvjedovanja protiv vijetnamskog rata bile su crne trake oko ruke.

Slika 4. Mary Beth Tinker na sastanku školskog odbora u Des Moinesu sa svojom majkom početkom 1966. godine, Register File Photo.

Mary Beth Tinker imala je 13 godina kada su Sjedinjene Američke Države službeno ušle u rat s Vijetnamom 1965. godine. Tinker je sa svojim vršnjacima nosila crne trake koje su simbolizirale žalovanje za poginulima u pokretu za građanska prava i Vijetnamskom ratu, no brzo su naišli na problem kada su profesori te škole zabranili takav način prosvjedovanja. „Školski službenici zabranili su nošenje crnih traka i suspendirali učenike. Učenici su, zauzvrat, svoj slučaj predali Vrhovnom sudu SAD-a. Ovaj slučaj postao je jedan od najpoznatijih slučajeva prava učenika u povijesti.“ (The Black Armband Case, 1987).

Odjevni predmet koji je šezdesetih godina 20. stoljeća bio suptilan način prosvjedovanja bile su trapezice. Trapezice su bile uske u bokovima i bedrima te su se širile od koljena prema dolje. Ove hlače obično su bile duge do poda prekrivajući cipele. Izrađene od trapera bile su popularne zbog buntovnog značenja i ležernog stila. „Trapezice" su hlače s nogavicama koje su bile šire ispod koljena, a predstavljale su revolucionaran način nošenja hlača 1960-ih godina, postajući hrabar modni izraz za pripadnike kontrakulture i antiratnog pokreta 1960-ih, uključujući muškarce i žene.“ (Ziege, 2019:23). „Trapezice su postale način na koji su mladići posebno mogli prkositi rodnim očekivanjima društva 1960-ih godina, jer su nogavice hlača oduvijek bile krojene usko uz nogu do cipela. Trapezice su odbacile te tradicionalne dizajne i bile su jeftinije od običnih hlača za muškarce.“ (Ziege, 2019:24).

Slika 5. Cher nosi Trapezice, 1968. *Wikipedia*, Public Domain.

Obične traperice su također postale simbol bunta među mladim ljudima. Traperice su prvotno bile radna odjeća, no kasnije su postale ikona otpora protiv nezadovoljavajućih društvenih normi. „ Tijekom 1960-ih godina, mladi ljudi koji su prosvjedovali protiv establišmenta usvojili su traperice kao simbol solidarnosti s radničkom klasom. „ (Tortora, Eubank, 2010:537). „ Povezanost s kontrakulturom naglašena je za američku javnost 1960-ih godina kada su traperice postale svojevrsna uniforma za mlade prosvjednike protiv rata. „ (Tortora, Eubank, 2010:537). „ Kršenje uspostavljenih normi u odijevanju može uzrokovati da se pojedinci ili grupe osjećaju prijeteće, pogotovo ako "radikalni" novi stilovi budu usvojeni od strane skupina koje dovode u pitanje postojeće društvene vrijednosti ili nastoje izazvati status quo. Mnoge promjene u modi koje su započele u Sjedinjenim Američkim Državama 1960-ih godina upravo su to činile. Autoritet su izazivali "klinici" s dugom kosom, Afroamerikanci u dashijima i afro frizurama, žene u poslovnim odijelima i djevojke u kratkim, kratkim suknjama. „ (Tortora, Eubank, 2010:544).

HIPI POKRET

Hipi pokret započeo je sredinom šezdesetih godina 20. stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama. Hipi pokret imao je svoj početak na američkim sveučilištima, u gradovima kao što su San Francisco i New York. „Polhemus kaže da je riječ hippy nastala još u pedesetima, kad su je hipsteri upotrebljavali kao pogrdan izraz za nekoga tko je očajnički pokušavao biti u trendu, ali mu to očito nije polazilo za rukom. Malo je, međutim, vjerojatno da su to znali hipiji u šezdesetima.“ (Cvitan-Černelić i sur.,2002:344). Hipiji su većinom bili mladi bijelci pripadnici srednje klase koji su smatrali da je američko društvo previše usmjereno na materijalizam i represiju. „Hipiji su bili mladi ljudi, oko 25 godina stari, uglavnom iz bogatih obitelji, koji su odbacili svoj način života i materijalistički sustav vrijednosti. Napustili su udobnost, eleganciju i površne odrasle načine života te su odabrali jednostavan, rustikalan i prirodan način života. Željeli su srušiti granice: nacionalne, rasne, religijske, spolne i druge razlike. Hipiji su blisko povezani s pojmovima poput vegetarijanaca, nudista, zagovornika prirodne medicine, reformi odijevanja, seksualnih reformi, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i religijskih reformi te slobode za djecu, žene i životinje.“ (Lutfi,2015:43). Članovi hipi pokreta promovirali su mir i ljubav, a slogan „Make love not war“ postao je glavni moto njihovog pokreta. Hipi pokret vjerovao je u slobodu izražavanja i pravo na alternativne načine života. Hipiji su koristili psihodelične droge kako bi postigli prosvjetljenje te su živjeli u zajednicama. Hipiji su također uživali u psihodeličnoj glazbi i umjetnosti te su slušali i rock muziku. „Javna okupljanja - djelomično glazbeni festivali, ponekad prosvjedi, često samo izgovori za slavlje života - bila su važan dio hipi pokreta.“ (Be-ins, music festivals, and other public gatherings, 2024).

„Hijijski pokret kasnih 1960-ih u Sjedinjenim Državama - povezan sa službom u Vijetnamskom ratu i prosvjedima protiv Vijetnamskog rata, pokretom za građanska prava i seksualnim oslobođenjem - vratio se na britansku rock scenu. Britanske beat grupe također su definirale svoju glazbu kao umjetnost, a ne trgovinu, i osjećale su se ograničenima tehnologijom, a ne tržištem. Beatlesi su napravili pomak od popa do rocka na svom albumu iz 1967., Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band, koji se simbolično poistovjećuje s novom hipi erom.“ (Frith, 2024). Članovi hipi pokreta zagovarali su društvene, političke i kulturne promjene. Snažno su se protivili ratu te je u tom periodu došlo do poznatog „peace“ znaka koji će zauvijek ostati povezan s hipi kulturom i njihovim promoviranjem mira. Članovi hipi pokreta zagovarali su održiv način života i zaštitu okoliša, a mnogi su bili vegetarijanci i

vegani. Veliki napredak u smjeru zaštite okoliša bila je proizvodnja lažnog krzna. „ Sjedinjene Američke Države donijele su Zakon o ugroženim vrstama 1973. godine kako bi pružile zaštitu takvim životinjama. Međunarodni sporazumi su pokrenuti 1975. godine. Iskoristivši javnu svijest o opasnosti za divlje životinje koje predstavlja korištenje njihovih koža za krznenu odjeću, proizvođači visokih sintetičkih tkanina stvorili su lažna krzna koja su promovirana kao ekološki prihvatljiva alternativa pravom krznu. „ (Tortora, Eubank, 2010:534).

Članovi hipi pokreta razvili su jedinstveni način oblačenja kojim su pokazivali svoje neslaganje s tadašnjom normom. Članovi hipi pokreta nosili su duge lepršave haljine i suknje, nosili su traperice i „tie-dye“ majice.

Slika 6. Moda hipija, My Modern Met

Slika 7. Hipiji s dugom kosom, My Modern Met

Nosili su sandale i razne nakite, a na odjeći je često bio prikazan „peace“ simbol i cvijeće koje predstavljaju njihovu poruku ljubavi i mira. „ U međuvremenu, pojava hipija u Sjedinjenim Državama također je izazvala valove u modnoj industriji. Nakon hipijevskih okupljanja 1967. godine, medijsko izvještavanje učinilo je šarenu hipi odjeću poznatom: duga kosa, do ramena ili duža, kako za muškarce tako i za žene; brade, trakice za glavu i ogrlice od ljubavi za muškarce; dugačke suknje za žene. Hipiji su sastavljali maštovite kostime od rabljene odjeće koju su kupovali u second-hand dućanima. „ (Tortora, Eubank, 2010:535).

Autorica Nafisatul Lutfi objašnjava kako je razvoj novih tehnologija imao utjecaj na cjelokupni Hipi pokret. „Nova tehnologija također pruža nove mogućnosti za razvoj i nove uvide. Često postaje izvor generacijskog jaza između stare i nove generacije. Isto se dogodilo tijekom pojave hipija 1960-ih godina u Americi, Njemačkoj i Indiji. Ovo potpoglavlje ističe značajne tehnološke promjene koje su doprinijele pojavi hipija 1960-ih godina. Tehnologija i pogodnosti koje ona donosi habitusu u obliku ekonomskog i društvenog kapitala. Ekonomski kapital naglašava pojam posjedovanja praktičnih stvari, dok se društveni kapital odnosi na ulogu tehnologije u jačanju mreže hipija. U SAD-u 1960-ih godina, najznačajniji tehnološki izumi koji su doprinijeli pojavi hipija bili su izum kontracepcijskih pilula, izum LSD-a i drugih psihodeličnih droga te razvoj medija i snimanja.“ (Lufti, 2015:47,48).

UTJECAJ VIJETNAMSKOG RATA NA MUŠKU MODU

Muška je odjeća tijekom šezdesetih godina 20. stoljeća postala opuštenija i ležernija. U muška odijela su došle boje i uzorci. „Do sredine 1960-ih, čak je i samo odijelo doživjelo promjene. Hrabri mladići su nosili odijela s jarkim prugama ili uzorcima, dok ni hlače ni jakne nisu izbjegli novim stilizacijama.“ (Reddy, 2020). Veliku popularnost u ovom razdoblju imala je vojnička uniforma. „Kao što je spomenuto, čak se i tko je inspirirao muški stil mijenjao: gdje su filmske zvijezde bile primarni stil ikone od 1930-ih, rock zvijezde poput Beatlesa, Jimija Hendrixa i Micka Jaggera, među ostalima, postali su primarni utjecaj na mušku modu. Od sredine 1960-ih, muška moda bila je pod utjecajem vojnih elemenata, pri čemu su mnogi rock utjecaji pridonijeli njenoj popularnosti.“ (Reddy, 2020). „S ljubavnim perlama, sandalama i traperom, vojni višak je postao predstavnik širokog spektra kontrakultura u američkim kampusima i šire. Od samozvanih hipija, onih koji su se željeli odvojiti od kapitalističke potrošnje do onih koji su se militantno organizirali protiv državne vlasti, vojna odjeća bila je konstanta. Studenti koledža koji su nosili sivomaslinastu odjeću 1960-ih konačno će prekinuti vezu između odjeće i vojske za koju su bili dizajnirani, prisvajajući i rekontekstualizirajući odjeću u činu subverzije.“ (McFarlane, 2023).

U ovo vrijeme odijevanje je postalo ležernije i praktično, a mladi su počeli odbacivati konzumerizam i materijalizam. „Od mnogih kulturnih promjena s kojima bismo se poistovjetili u 1960-ima, naglasak na praktičnom i ležernom odijevanju s naglaskom na antikonzumerizmu i odbacivanju dominantnih američkih vrijednosti.“ (McFarlane, 2023). Zbog ovog novog antikonzumerističkog pokreta među mladima, muškarci su počeli kupovati u „second hand“ dućanima. „Odbacujući konzumerizam i sintetičke materijale s početka desetljeća, muškarci su počeli nositi vintage odjeću, posebice onu iz 1930-ih i 1940-ih“ (Reddy, 2020). „Kako su 1960-e prelazile u 1970-e, lepršave hlače, traperice i duga kosa bili su rašireni muški stilovi.“ (Reddy, 2020).

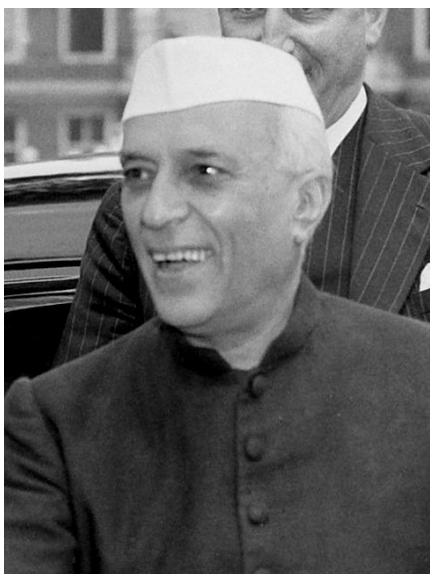
Autorice knjige „Survey of historic costume“ detaljno opisuju svaki odjevni predmet koji su muškarci u ovom razdoblju nosili. Objašnjavaju kako su tadašnja odjela bila pod velikim utjecajem engleskih stilova, a to uključuje jaknu s blagom podstavom na ramenima, širim reverima te izraženim bočnim ili stražnjim prorezima. „Odijela s oblikovanjem tijela ostala su moderna do kraja tog razdoblja. Početkom 1970-ih reveri su bili prilično široki, a odijela su bila pripijena uz tijelo. Dvostruko pletene tkanine od proizvedenih i vunelih

vlakana bile su široko korištene, a hlače su imale tendenciju širenja na dnu. Odiijela su bila jednoredna i dvoredna, iako su jednoredni stilovi prevladavali. U drugoj polovici 1970-ih trodijelna odijela s prslucima, koja su bila u opadanju od 1930-ih, ponovno su se vratila. Reveri su se suzili i produžili. Krojevi su postali opuštjeniji. Muška odijela bila su konzervativno krojena, obično dvoredna, izrađena u tamnim bojama i glatkim tkaninama. Porast interesa za modu među muškarcima bio je praćen snažnom promocijom u medijima, a publicisti su počeli govoriti o "revoluciji u muškoj odjeći".“ (Tortora, Eubank, 2010:567).

Slika 8. 1973. sivo i smeđe odijelo, Vintage Dancer.

Još jedna promjena do koje je došlo u ovo vrijeme bila je Nehru jakna objašnjavaju autorice Phyllis G. Tortore i Keith Eubank. Nehru jakna dobila je ime po premijeru Indije Jawaharlal Nehru. Ova tradicionalna indijska jakna zakopčavala se sve do vrata te je imala uspravni ovratnik. „Stil je trajao otprilike dvije godine.“ (Tortora, Eubank, 2010:567).

Slika 9. Jawaharlalu Nehru, File:Jawaharlal Nehru 1957 crop.jpg.

Slika 10. Nehru odijelo, File:Yohji Yamamoto wool suit c 1990.jpg.

Autorice u ovoj knjizi opisuju odjevne predmete koje su muškarci svakodnevno nosili. „Puloveri iz 1970-ih godina prijanjali su uz tijelo, završavajući tik ispod struka. Krajem 1970-ih puloveri su postali veći i opušteniji. Od ranih 1960-ih dolčevite su bile prihvaćene kao alternativa košuljama s ovratnikom. Bile su dostupne u raznim stilovima i bojama.“ (Tortora, Eubank, 2010:569). „Košulje krojene i šivane tako da prate linije tijela, nazvane body shirts, bile su popularne 1960-ih.“ (Tortora, Eubank, 2010:569). U ovo vrijeme razvilo se odijelo

opuštenijeg stila. „Alternativa poslovnim odijelima razvijena je za ležerno nošenje.“ (Tortora, Eubank, 2010:569).

Slika 11. Ležerno odijelo, Pinterest.

Najveća razlika između ležernog i poslovnog odijela bio je sako. Sako ležernog odijela imao je džepove na prsima dok je kod poslovnog odijela džep bio na bokovima. Sako je više ličio na košulju na gumbe nego na odijelo.

UTJECAJ VIJETNAMSKOG RATA NA ŽENSKU MODU

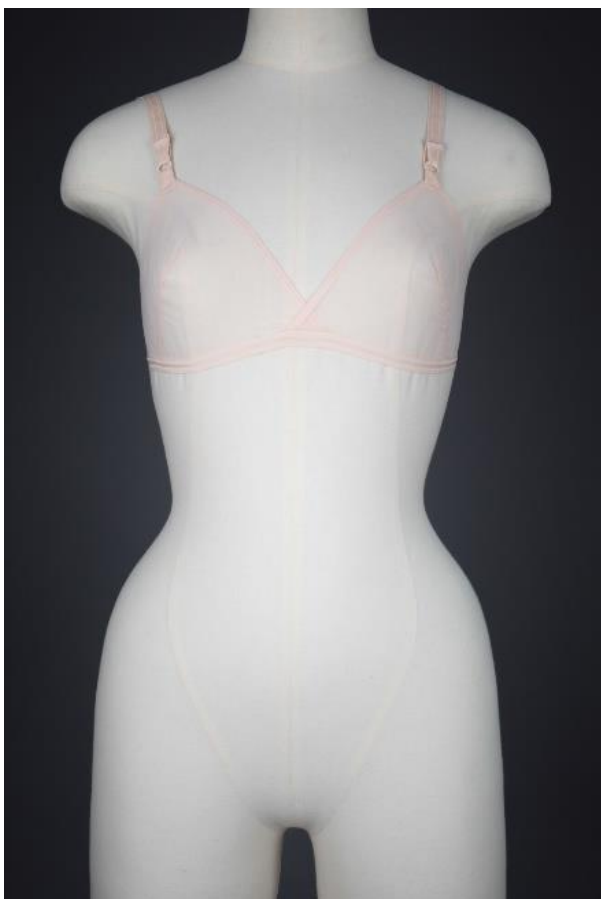
Šezdesete i sedamdesete godine 20. stoljeća bilo je razdoblje borbe za ženska prava. Žene su ulazile u muško dominirana zanimanja, a kao način protestiranja koristile su modu. „ Neke feministkinje 1960-ih također su vidjele odjeću kao simbol opresije. Kako bi dramatzirale svoje oslobađanje od društvenih kao i fizičkih ograničenja te prosvjedovale protiv natjecanja za Miss Amerike, koje su smatrale glorificiranjem žena isključivo zbog njihove ljepote, nekoliko je feministkinja demonstriralo i spalilo grudnjake ispred natjecanja u Atlantic Cityju u jesen 1968. godine. „ (Tortora, Eubank, 2010:538).

Slika 12. Miss America protest, Alix Kates Shulman Papers / Rubenstein Rare Book & Manuscript Library, Duke University.

Iako žene nisu prestale nositi grudnjak kao odjevni predmet, većina žena je prestala nositi korzete te je donje rublje postalo opuštenije. „ Neki modni razvoji krajem 1960-ih i 1970-ih godina smatrani su simbolom promjena u ulogama žena. Kao primjeri se navode prihvaćanje, posebno među mladima, odjeće koja je slična za muškarce i žene, poput traperica i majica, kao i hlača i odijela, koji su postali važan dio ženskih ormara 1970-ih, te spomenute promjene u donjem rublju. „ (Tortora, Eubank, 2010:538-539). Ovo razdoblje predstavlja veliki korak naprijed za ženska prava. „Nacionalna organizacija za žene (NOW), osnovana 1966. godine, objavila je program koji se zalaže za jednaka prava, jednake mogućnosti i kraj diskriminacije na temelju spola.“ (Tortora, Eubank, 2010:534). „U prvoj godini desetljeća 1960-ih, modni stilovi pokazivali su određenu nesigurnost. Suknje su se postupno skraćivale,

što je trend koji je započeo krajem 1950-ih. Najraniji primjeri novih stilova bili su ili ravni i opušteni ili u stilu princeze s blagom A-linijom u kojoj je struk bio labavo definiran. Skimmer, bezrukavni stil u liniji princeze, bio je popularan primjer ovog drugog oblika. Empire struk doživio je kratku obnovu oko 1960-ih. Do 1964. prijelaz s stilova pod utjecajem New Look-a na laganu, opuštenu liniju bio je dobro uspostavljen. Postupno skraćivanje suknji doseglo je do pet centimetara iznad koljena u Sjedinjenim Državama 1966. godine. Termin minica skovan je za opisivanje ovih suknji, a termin mikro minica primijenjen je na najkraće suknje. Sva vrsta odjeće za djevojke i žene, od haljina do večernjih haljina i vanjske odjeće, imala je opuštena, kratke siluete. Krajem 1960-ih, modna industrija predstavila je maxi, stil pune dužine, i midi, suknju koja je završavala oko sredine lista. Međutim, ti stilovi nisu bili široko nošeni, i prijelaz na novu dužinu i siluetu bio je još nekoliko godina udaljen. Tijekom tog razdoblja hlače su postale prihvaćene ne samo kao prikladni odjevni predmeti za slobodno vrijeme, već i za sve prigode. Traperice, koje su prvi nosili hipiji, a zatim ih prihvatila mladež, bile su usvojene u mainstream modi i do 1970. nosili su ih oba spola i sve dobne skupine.“ (Tortora, Eubank, 2010:546-549). „Sedamdesete godine 20. stoljeća obilježava pokušaj odbacivanja svih modnih autoriteta na krilima hipijevskog anti-modnog stava i rastućeg feminizma. Mogli bismo reći da se tada događa začetak stilske pluralizma kakav poznajemo danas u modi. Od izraženijih trendova izdvajaju se etno, zatim retro, androgini i dress-for-success stil. Ženska ikona tog perioda bila je Annie Hall, lik iz istoimenog filma Woodyja Allena iz 1977. godine. Odjevena u muške odjevne kombinacije Annie postaje prototip suvremene zaposlene/poslovne žene“ (Jukić, Simončič, 2012). U ovom razdoblju došlo je do velikih promjena u donjem rublju kod žena. „Hipiji i neke radikalne feministice odbacile su grudnjake. Neke žene su prestale nositi grudnjake, dok su druge kupovale "nevidljivi grudnjak", dizajn koji je osmislio Rudi Gernreich 1964. godine, a koji je bio odgovor proizvođača donjeg rublja na želju mnogih žena za grudnjakom koji nije bio vidljiv. Upotreba steznika se smanjila.“ (Tortora, Eubank, 2010:550).

Slika 13. „No Bra“ prozirni najlonski grudnjak dizajnera Rudija Gernreicha za Exquisite Form, 1965., najlon, UM-2017-042.

Novi odjevni predmet pojavio se 1970-ih godina. „Duge dnevne haljine, poznate kao "baka haljine," bile su popularne među mladima 1970-ih. Čini se da su proizašle iz mod i hipi stilova.“ (Tortora, Eubank, 2010:553). „Kombinacije hlača i jakni uvedene su odmah nakon sredine 1960-ih za dnevnu, poslovnu i večernju odjeću.“ (Tortora, Eubank, 2010:553). Žene su također nosile večernje haljine koje su bile i duge i kratke. „Odišla s hlačama od dekorativnih tkanina i punih nogavica također su se nosila za večernje prigode, kao i široke hlače od mekanih tkanina, koje su nosile modni naziv "palazzo hlače."“ (Tortora, Eubank, 2010:554).

MODNI DIZAJNERI

Šezdesete i sedamdesete godine 20. stoljeća bile su značajna desetljeća za modu, obilježena inovativnošću, buntom i odmakom od tradicionalnih stilova. Tijekom tog razdoblja istaknuli su se neki dizajneri koji su dali značajan doprinos modnoj industriji tog vremena. Mary Quant bila je britanska modna dizajnerica koja je imala veliku ulogu u modnoj industriji 1960-ih godina. Najpoznatija je po popularizaciji mini suknje, koja je postala kulturni simbol seksualne revolucije mladih. „Nova kultura odijevanja koju je Quant pomogla promovirati nije bila samo pitanje modne odjeće. Bila je izgrađena na socio-ekonomskim temeljima tog vremena i odražavala je, u smislu odijevanja, ključne brige desetljeća. Tako je utjecala na nove percepcije i stavove prema spolu, klasi, mladima i modernosti. Stoga se moda Mary Quant, umjesto da se jednostavno ističe zbog svoje neobične estetske privlačnosti, treba promatrati kao karta složene međugre između individualnih identiteta, društvenih običaja i odijevanja.“ (Chloe, Jian, 2016:284).

Slika 14. Mary Quant, Getty Images.

Le Smoking je odijelo koje je predstavio Yves Saint Laurent 1966. Ovo odijelo je bilo revolucionarno jer je izazvalo tradicionalne standarde nudeći ženama alternativu klasičnim večernjim haljinama. Ovo odijelo za žene bilo je elegantno te je u isto vrijeme simboliziralo pomak prema ravnopravnosti spolova. Uvođenje Le Smoking odjela označilo je trenutak u povijesti mode, naglašavajući međugru između mode i društvenih promjena. „Le Smoking je debitirao upravo kada je seksualna revolucija uzimala maha, a žene su počele izražavati svoju

novopronađenu slobodu kroz modu. Unatoč tome, mnogi su i dalje smatrali ideju da žene nose smoking kao večernju odjeću šokantnom i skandaloznom. Le Smoking je bio daleko ispred svog vremena. Čak su i Saint Laurentovi klijenti visoke mode isprva odbijali taj izgled, te je prodan samo jedan primjerak.“ (Gray, 2022).

„Tijekom 1970-ih, Le Smoking je doživio veliki porast popularnosti. Godine 1971., smoking jaknu nosila je Bianca Jagger Perez-Mora Macias na svom vjenčanju s Mickom Jaggerom. Brojne druge slavne osobe, uključujući Lizu Minelli, LouLou de la Falaise i Lauren Bacall, također su bile poznate po nošenju tog izgleda. Nema sumnje da bez Le Smokinga ne bismo imali trend power dressinga koji je dominirao drugom polovicom 1970-ih i tijekom 1980-ih. Ovaj važan pokret bio je vođen željom žena da se osjećaju i ženstveno i moćno u profesionalnim situacijama kojima su tipično dominirali muškarci.“ (Gray, 2022).

Slika 15. Le smoking odijelo, Yves Saint Laurent.

Emilio Pucci bio je poznati talijanski dizajner sedamdesetih godina 20. stoljeća. Emilio Pucci imao je inovativan pristup modi. Svojim odvažnim, psihodeličnim printevima i inovativnom upotrebom boja njegovi dizajni utjelovila su duh kulturne revolucije tog doba. „Talijanski dizajner Emilio Pucci sinonim je za geometrijske printove u kaleidoskopu boja. Postao je najpoznatiji 70-ih godina prošlog stoljeća po izradi uskih "Pucci" hlača i živopisnih

printova haljina i bluza od svilenog žerseja. Njegove kreacije nosile su sve glamurozne slavne osobe tih godina, od Sophie Loren do Jackie Kennedy.“ (Cavallo, 2023).

Slika 16. Emilio Pucci, Famous Fashion Designers.

Ovo razdoblje imalo je veliki utjecaj na modnu industriju, a još jedan primjer toga je popularizacija „ready-to-wear“ dućana. „Tijekom 1960-ih, grupa mladih dizajnera koji su se obučavali kod velikih imena poput Diora i Balenciage napustila je te etablirane kuće visoke mode i otvorila vlastite ateljee. Najuspješniji među tim mladićima bili su Yves Saint Laurent, Pierre Cardin, Andre Courreges i Emanuel Ungaro. Sredinom 1960-ih, nakon što su se etablirali u haute couture, većina ovih dizajnera proširila se prema prêt-à-porteru, odnosno modi spremnoj za nošenje.“ (Tortora, Eubank, 2010:544).

Još jedna velika promjena tog vremena bila je pojava muških dućana za odjeću. „Do šezdesetih godina, međunarodno poznati modni dizajneri uglavnom su kreirali odjeću za žene. Dobrostojeći muškarci su posjećivali krojače po mjeri. Određeni brendovi i posebni trgovci bili su poznati po kvaliteti svoje robe i klasičnom stilu. No, situacija se mijenjala. Pierre Cardin je počeo dizajnirati mušku odjeću već 1957., a dizajner John Weitz otvorio je butik za muškarce 1965. Uskoro su im se pridružili i drugi. Od tog trenutka nadalje, dizajnerski stilovi za muškarce postali su sve važniji.“ (Tortora, Eubank, 2010:546).

ZAKLJUČAK

Moda i modni trendovi nisu izolirani od društvenih promjena već su oni pokazatelj duha vremena. Modna industrija odražava političke promjene koje oblikuju društvo. Vijetnamski rat nam predstavlja primjer kako sukobi i tenzije u društvu mogu oblikovati modne trendove. Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća moda je postala alat kojim mladi ljudi i aktivisti izražavaju svoje nezadovoljstvo. Članovi hippie pokreta i feminističkog pokreta koristili su odjevne predmete kako bi pokazali svoje snažne stavove. U ovom se periodu pokazalo kako odjeća može služiti kao pokazatelj solidarnosti drugim skupinama ljudi. Mladi su u to vrijeme prosvjedovali s pomoću mode te su zaslužni za velike promjene u društvu i u modnoj industriji. Uvođenjem odjevnih predmeta kao što su trapezice, traperice i mini suknje, mladi su pomicali granice u društvu tog vremena. Trend duge kose kod mladih muškaraca također je bio simbol neslaganja s društvenim poretkom. Hipi pokret ostavio je veliki trag u društvu, on je bio puno više od subkulture. Hipi pokret je bio način života koji je promovirao duhovnost, mir, ljubav, estetiku i puno više, a njihov utjecaj se osjeti i danas, pogotovo u području ekološke svijesti, društvene pravde.

POPIS LITERATURE

Achenbach, J. (2018). Did the news media, led by Walter Cronkite, lose the war in Vietnam?. The Washington Post. URL: https://www.washingtonpost.com/national/did-the-news-media-led-by-walter-cronkite-lose-the-war-in-vietnam/2018/05/25/a5b3e098-495e-11e8-827e-190efaf1f1ee_story.html (Pristupljeno 20. srpnja 2024).

Autori enciklopedije. (2024). Be-ins, music festivals, and other public gatherings. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/hippie/Be-ins-music-festivals-and-other-public-gatherings> (Pristupljeno 27. srpnja 2024).

Biočina, I. (2016). TIRANIJA MODE: Ukrašavanje kao potraga za identitetom. Zagreb: Planetopija.

Bochoidze, S. (2023). Fashion as a mirror of society, Reflecting cultural and social changes in the modern world. MEER FASHION. URL: <https://www.meer.com/en/74491-fashion-as-a-mirror-of-society> (pristupljeno 15. srpnja 2024).

Bowden, M. (2018). When Walter Cronkite Pronounced the War a 'Stalemate'. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2018/02/26/opinion/walter-cronkite-war-stalemate.html> (Pristupljeno 21. srpnja 2024).

Cavallo, A. (2023). '70s Fashion Designers That Paved the Way. L'OFFICIEL. URL: <https://www.lofficielusa.com/fashion/70s-fashion-designers-emilio-pucci-diane-von-furstenberg> (Pristupljeno 01. kolovoza 2024).

Chloe, J. (2016). Mary Quant: Defining the Swinging Sixties. Journal of Humanities Volume 73, No. 3, pp. 283~303. URL: https://ih.snu.ac.kr/wp-content/uploads/mangboard/journal/982372808_2XqoVYej_10-EC9DBCEBB098_ECB59CECA780EC9588_283-303_.pdf (Pristupljeno 01. kolovoza 2024).

Cvitan-Černelić, M., Bartlett, Dj., Vladislavić, A. (2002). MODA: POVIJEST, SOCIOLOGIJA I TEORIJA MODE, Zagreb: Školska knjiga.

Frith, S. (2024). Folck Rock, the hippie movement, and "the rock paradox". Britannica. URL: <https://www.britannica.com/art/rock-music/Folk-rock-the-hippie-movement-and-the-rock-paradox> (Pristupljeno 27. srpnja 2024).

Galović, M. (2001). Moda zastiranje i otkrivanje, Zagreb: Jesenski i Turk.

Gray, R.N. (2022). The complete history of Yves Saint Laurent's Le Smoking. DRESSSTORIAN. URL: <https://dresstorian.com/lesmoking/> (Pristupljeno 01.kolovoza 2024).

Huić, A. (2019). Odjeci Vijetnamskog rata u američkoj javnosti. Završni rad. Osijek: Filozofski fakultet.

Jukić, D., Simončić, K.N. (2012). Promjena značenja hlača u ženskoj garderobi kroz 19. i 20. stoljeće. TEDI. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/113585> (Pristupljeno 02. kolovoza 2024).

Knight, A. (2022). Apocalypse Now': THR's 1979 Review. The Hollywood Reporter. URL: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/apocalypse-now-review-movie-1979-1235172359/> (Pristupljeno 02. kolovoza 2024).

Lufti, N. (2015). THE HIPPIES IDENTITY IN THE 1960S AND ITS AFTERMATH. RUBIKON Volume 2 / Number 1. URL: <https://jurnal.ugm.ac.id/rubikon/article/view/34240/20432> (Pristupljeno 27. srpnja 2024).

Majčica, A. (2021). VIETNAM WAR IN US MEDIA. Department of English Studies, University of Zadar. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/414703> (Pristupljeno 28. srpnja 2024).

McFarlane, C. (2023). The Influence of Military Surplus Clothing on the Casual American Collegiate Style 1945-1972. STANDARD AND STRANGE. URL: <https://standardandstrange.com/blogs/standard-strange-stories/the-influence-of-military-surplus-clothing-on-the-casual-american-collegiate-style-1945-1972> (Pristupljeno 29. srpnja 2024).

Reddy, K. (2020). 1960-1969, 20th century, decade overview. FASHION HISTORY TIMELINE. URL: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1960-1969/> (Pristupljeno 28. srpnja 2024).

Spector, R.H. (2024.) The fall of South Vietnam. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/event/Vietnam-War/The-fall-of-South-Vietnam> (Pristupljeno 21. srpnja 2024).

Spector, R.H. (2023). The Vietnam War and the Media. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/The-Vietnam-War-and-the-media-2051426> (pristupljeno 19. srpnja 2024).

The Black Armband Case. (1987). The Goldfinch, Vol. 8, no. 3. State Historical Society of Iowa. URL: <https://history.iowa.gov/history/education/educator-resources/primary-source-sets/government-democracy-and-laws/black-armband> (Pristupljeno 24. srpnja 2024).

Tortora, P., Eubank, K. (2010). Survey of Historic costume: a history of western dress. New York: Fairchild Books.

Vijetnamski rat. (2013 – 2024). HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA. URL: <https://enciklopedija.hr/clanak/vijetnamski-rat> (pristupljeno 19. srpnja 2024).

Ziege, N. (2019). The Importance of Clothing in 1960s Protest Movements. Western Kentucky University. URL: https://digitalcommons.wku.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1814&context=stu_hon_theses (Pristupljeno 20. srpnja 2024).

POPIS SLIKA

Slika 1. Walter Cronkite izvještava o Vijetnamskom ratu, CBS Photo Archive/Getty Images. Izvor: The Washington Post, URL: https://www.washingtonpost.com/national/did-the-news-media-led-by-walter-cronkite-lose-the-war-in-vietnam/2018/05/25/a5b3e098-495e-11e8-827e-190efaf1flee_story.html (Pristupljeno 15. kolovoza 2024.)

Slika 2. „Apokalipsa danas“, EVERETT. Izvor: The Hollywood Reporter, URL: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/apocalypse-now-review-movie-1979-1235172359/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2024.)

Slika 3. „Kosa“. Izvor: Playbill, URL: <https://playbill.com/article/look-back-at-the-original-broadway-production-of-hair> (Pristupljeno 15. kolovoza 2024.)

Slika 4. Mary Beth Tinker na sastanku školskog odbora u Des Moinesu sa svojom majkom početkom 1966. godine, Register File Photo. Izvor: Des Moines Register, URL: <https://www.desmoinesregister.com/story/news/2015/12/12/remembering-tinkers-protest-50-years-later/77196134/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2024.)

Slika 5. Cher nosi Trapezice, 1968. Izvor: Wikipedia, Public Domain. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Bell-bottoms> (Pristupljeno 15. kolovoza 2024.)

Slika 6. Moda hipija. Izvor: My Modern Met, URL: <https://mymodernmet.com/vintage-bohemian-fashion/> (Pristupljeno 17. kolovoza 2024.)

Slika 7. Hipiji s dugom kosom. Izvor: My Modern Met, URL: <https://www.pinterest.com/pin/104919866298027033/> (Pristupljeno 17. kolovoza 2024.)

Slika 8. 1973. sivo i smeđe odijelo. Izvor: Vintage Dancer, URL: <https://vintagedancer.com/1970s/1970s-mens-suits-history-sport-coats-tuxedos/> (Pristupljeno 17. kolovoza 2024.)

Slika 9. Jawaharlalu Nehro, File:Jawaharlal Nehru 1957 crop.jpg. Izvor: WIKIMEDIA COMMONS, URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jawaharlal_Nehru_1957_crop.jpg (Pristupljeno 18. kolovoza 2024.)

Slika 10. Nehru odijelo, File:Yohji Yamamoto wool suit c 1990.jpg. Izvor: WIKIMEDIA COMMONS, URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Yohji_Yamamoto_wool_suit_c_1990.jpg (Pristupljeno 18. kolovoza 2024.)

Slika 11. Ležerno odijelo. Izvor: Pinterest, URL: <https://www.pinterest.com/pin/267753140321499942/> (Pristupljeno 18. kolovoza 2024.)

Slika 12. Miss America protest, Alix Kates Shulman Papers / Rubenstein Rare Book & Manuscript Library, Duke University. Izvor: Smithsonian Magazine, URL: <https://www.smithsonianmag.com/history/fifty-years-ago-protestors-took-on-miss-america-pageant-electrified-feminist-movement-180967504/> (Pristupljeno 19. kolovoza 2024.)

Slika 13. „No Bra“ prozirni najlonski grudnjak dizajnera Rudija Gernreicha za Exquisite Form, 1965., najlon, UM-2017-042. Izvor: The Underpinnings Museum, URL: <https://underpinningsmuseum.com/museum-collections/no-bra-sheer-nylon-bra-by-rudi-gerreich-for-exquisite-form/> (Pristupljeno 18. kolovoza 2024.)

Slika 14. Mary Quant, Getty Images. Izvor: The Standard, URL: <https://www.standard.co.uk/lifestyle/mary-quant-mini-skirt-liberated-women-a3764166.html> (Pristupljeno 20. kolovoza 2024.)

Slika 15. Le smoking odijelo, Yves Saint Laurent. Izvor: Musée Yves Saint Laurent Paris, URL: <https://museeyslparis.com/en/biography/premier-smoking> (Pristupljeno 20. kolovoza 2024.)

Slika 16. Emilio Pucci. Izvor: Famous Fashion Designers, URL: <https://www.famousfashiondesigners.org/emilio-pucci> (Pristupljeno 20. kolovoza 2024.)

MODA U OZRAČJU VIJETNAMSKOG RATA

SAŽETAK

Ovaj završni rad prikazuje utjecaj vijetnamskog rata na modnu scenu 1960-ih i 1970-ih godina. Kroz analizu političkog i društvenog konteksta toga vremena, prikazujemo kako su ratne okolnosti oblikovale modu. Posebno ćemo istražiti ulogu antiratnih pokreta u formiranju estetike odjevnih predmeta, naglašavajući kako su posljedice vijetnamskog rata potaknule promjene u percepciji mode kao sredstva izražavanja političkih stavova i identiteta. S pomoću modnog izričaja mladi su iznosili svoje proturatne stavove i pokazali solidarnost s različitim društvenim pokretima. Ovom analizom dublje razumijemo povezanost između društvenih promjena i modnih trendova, te prikazujemo kako je vijetnamski rat obilježio modnu scenu tog turbulentnog razdoblja.

Ključne riječi: Vijetnamski rat, moda, hipi pokret

FASHION IN THE CONTEXT OF THE VIETNAM WAR

SUMMARY

This final paper shows the impact of the Vietnam War on the fashion scene of the 1960s and 1970s. Through the analysis of the political and social context of that time, we show how the circumstances of the war shaped fashion. In particular, we will investigate the role of anti-war movements in the formation of the aesthetics of clothing, emphasizing how the consequences of the Vietnam War stimulated changes in the perception of fashion as a means of expressing political attitudes and identity. With the help of fashion expression, young people expressed their anti-war attitudes and showed solidarity with different social movements. Through this analysis, we gain a deeper understanding of the connection between social changes and fashion trends, and show how the Vietnam War marked the fashion scene of that turbulent period.

Keywords: Vietnam War, fashion, hippie movement